05/11/2019

Όταν οι Πόντιοι έκλεβαν τα κορίτσια – Το σύρσιμον ως «επανάσταση»!

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

Την είχε δει και ήταν ερωτευμένος μαζί της. Ωστόσο σε κάποια άλλη εποχή η στέψη ήταν το αποτέλεσμα συμφωνίας μεταξύ των γονιών των δύο νέων με τη μεσολάβηση της προξενήτρας, και κυρίως η μέλλουσα νύφη ήταν αυτή που πολλές φορές «σερνόταν» εις γάμου κοινωνία. Οι Πόντιοι, όμως, γνώριζαν και ένα άλλο «σύρσιμον», χαρακτηριστικό της νοοτροπίας τους και μιας κοινωνικής αντίφασης: Η απαγωγή νεαρών γυναικών (εκούσια ή ακούσια) με σκοπό το γάμο δεν ήταν κάτι άγνωστο, παρά τον μεγάλο σεβασμό που είχαν στους γονείς και στις αποφάσεις τους.

«Η απαγωγή ήταν μια επανάσταση κατά των καταθλιπτικών αυτών εθίμων και διά της δημιουργίας τετελεσμένου γεγονότος επιβολή της θέλησης του νέου, νίκη δηλαδή του αισθήματος κατά της απολυταρχικότητας των γονέων», εξηγεί σε άρθρό του που δημοσιεύτηκε στην Ποντιακή Εστία τον Ιούλιο του 1957 ο Παντελής Μελανοφρύδης. Σημειώνει, δε, ότι όταν υπήρχε και η κρυφή συγκατάθεση της νέας, τότε η απαγωγή «ήταν δικαιολογημένη».

Κατά τον δάσκαλο, συγγραφέα, ερευνητή και λαογράφο, το σύρσιμον ήταν μια ασφαλιστική δικλίδα για την κοινωνική γαλήνη, η οποία ταίριαζε στον ατίθασο χαρακτήρα των Ποντίων· ένα πατροπαράδοτο έθιμο που εξαλείφθηκε με την εξάπλωση της παιδείας. Όμως, όπως εξηγεί, όταν δεν υπήρχε η συναίνεση της κοπέλας η απαγωγή έπαιρνε τη μορφή άγριας βίας, ενίοτε υπήρχε και αιματοχυσία.

Το πόσο συνηθισμένες ήταν οι απαγωγές στις ποντιακές κοινωνίες φαίνεται και από τα περιστατικά που σταχυολογεί ο Παντελής Μελανοφρύδης από το χωριό του, την Άδυσσα (ή Άδισσα) της Αργυρούπολης του Πόντου. Πρώτο και καλύτερο παράδειγμα αυτό με τον προπάππο του, Ηλία, ο οποίος έκλεψε τη μετέπειτα σύζυγό του καθώς ήταν φτωχός γεωργός και συνεπώς ακατάλληλος για γαμπρός. Ήταν όμως και χειροδύναμος, και όταν άρπαξε την κοπέλα που βρισκόταν σε μια γιορτή κανείς δεν σκέφτηκε να τον πάρει στο κατόπι. Την έβαλε, λοιπόν, στον ώμο του και την μετέφερε στο σπίτι του. Μάλιστα για την πράξη του αυτή τον ονόμασαν αφτάλ’, δηλαδή άρπαγα, ριψοκίνδυνο.

Και φαίνεται ότι η… απαγωγή έρρεε στο αίμα της οικογένειας, μια και ο παππούς του Παντελή Μελανοφρύδη, Κωνσταντίνος, πήρε μερικούς φίλους και απήγαγε από το δάσος την κόρη του προκρίτου του χωριού. Η διαφορά κοινωνικής θέσης ήταν πάλι η αιτία που δεν πήγε να ζητήσει τη μέλλουσα γυναίκα του, την οποία παντρεύτηκε μία μέρα μετά την απαγωγή.

Βέβαια, οι απαγωγές δεν πήγαιναν πάντα με βάση το σχέδιο. Μια απαγωγή κοπέλας από το χωριό Μάβρενα παρ’ ολίγον να καταλήξει σε σοβαρό επεισόδιο όταν συγγενείς έφτασαν πάνοπλοι στην Άδυσσα, έτοιμοι να κάψουν το σπίτι του απαγωγέα. «Μια δήλωση της Ναζλούς ότι αγαπά τον Ηλία και ότι τον ακολούθησε εκούσια ήταν αρκετή για να αφοπλίσει τους γονείς και να γίνει ο γάμος», σημειώνει ο συγγραφέας. Από την άλλη, κοπέλα που πήγε με τη βία στο χωριό Ματσερά, επίσης στην κοιλάδα της Τσίτης στο νομό Αργυρούπολης, όταν δήλωσε στους εξαγριωμένους γονείς της που έφτασαν στο σπίτι του γαμπρού ότι δεν τον αγαπά, γύρισε πίσω στο χωριό της.

Αλλά και οι Πόντιες, παρά τα ασφυκτικά κοινωνικά πλαίσια της εποχής, υπήρχαν περιπτώσεις που ήταν εξίσου αποφασισμένες. Όταν ο νέος ήθελε να τις παντρευτεί αλλά συναντούσε την άρνηση των γονιών του, η κοπέλα μαζί με άλλες γυναίκες έμπαινε τη νύχτα στο σπίτι του μέλλοντα γαμπρού και «έκατσεν κά’». Αυτό ήταν μια μορφή απαγωγής, ικανή να κάμψει την αντίσταση των γονιών!

Πηγή: pontos-news.gr